

Door mijn werkzaamheden als IVN-gids in de Weerribben word ik al jaren met mijn vlinderneus op de vuurvlinders gedrukt. Hoewel het echt niet het enige is in de natuur wat mijn interesse heeft, kun je toch spreken van een buitengewone belangstelling voor deze familie der *Lycaenidae*.

tuitte ik in 1996 bij toeval op de ondersoort *burdigalensis* van de Grote vuurvlinder (*Lycaena dispar*) in Zuid-Frankrijk ter hoogte van Bordeaux (Vlinders nr. 4 1996), in 1997 had ik een duidelijk doel voor ogen met mijn vlinderreis naar Denemarken, waar ik al eerder, echter te laat in het seizoen voor 'flitsende' foto's, een andere vuurvlinder, het Morgenrood (*Lycaena virgaureae*) ontdekte.

Echt te gek

We vertrokken op 8 juli 1997, om zo snel mogelijk de door mij al eerder gevonden plekken op te zoeken in Midden-Jutland en noordelijker rond de plaatsen Norre Snede en Skorping. Hoewel ik nog meer plekken wist, bleef het daarbij omdat er zoveel vlinders vlogen dat het er op begon te lijken dat ik niet eens genoeg filmmateriaal bij me had. Dit was echt te gek! Zelfs op plaatsen waar je het beestje niet zou verwachten foerageerden ze, hoofdzakelijk mannetjes, bij tientallen op Akkerdistel, Kruiskruid en een enkel individu op Margriet. Ze schijnen vooral op Veldzuring (Bink, 1992) gericht te zijn, maar er stond niet overal zuring in de buurt van de nectarzoekers. Bovendien kwamen de meeste Morgenroodjes voor in een bos (Jægerborgskov bij Skorping) met veel doorkruisende paden, waar niet eens erg veel van de genoemde nectarplanten stonden. Op één distel- of kruiskruidplant zaten soms wel tien vlinders. In de periode van 12 tot 20 juli viel het op dat er eerst he-

MORGENROOD OF DUKAATVLINDER

(*Heodes virgaureae*)

Fam. *Lycaenidae*. Ook *Lycaena virgaureae* en *Chrysophanus virgaureae*

Vliegtijd: juni/augustus in één generatie, in vrij grote aantallen. Mannetje vertoont territoriumgedrag.

Biotoop: Onbemest, niet te schraal en niet te droog grasland. Volgens Koch (1984) komt de vlinder overal, op niet te natte weiden, aan bosranden, in de vlakke zowel als in de bergen en ook op veenweiden voor.

Een Vuurvlinder bijgenaamd Morgenrood

tekst: Jan E.D. Visser

lemaal geen vrouwtjes vlogen en pas later vrouwtjes en mannetjes in een verhouding van 1:5. Dat was trouwens met *L. dispar burdigalensis*, vorig jaar in Zuid-Frankrijk, ook het geval. Terloops viel het op dat het overal 'miegelde' van de dikkopjes (Zwart- en Geelsprietdikkopje), aan Klein geaderde witjes was ook geen gebrek en Kleine vossen vlogen er eveneens bij tientallen. In

Denemarken was het weer in het voorjaar trouwens net zo slecht als bij ons!

Morgenrood op akkerdistel

FOTO: JAN E.D. VISSER

Zorgvuldig met verdelgingsmiddelen

In Asp (Skorping) kampeerden we bij een graszaadboer (Have Camping) Deze vertelde dat de Deense landbouwer jaarlijks 5 % van z'n grond braak moet laten liggen!!! (verge-lijk onze Relatienotagebieden?) Zou dat de oorzaak zijn van de enorme aantallen vlinders? Voor de duidelijkheid dus: niet 'soorten' vlinders! Ook vertelde hij dat de Deense boeren, bijzonder zorgvuldig omgaan met verdelgingsmiddelen. "Bij jullie is dat wel wat anders!", zei hij. Tussen zijn landerijen stikte het van de Bruine zand-oogjes en Bloeddropjes. Verder viel het op

dat de landerijen soms behoorlijk vol stonden met Gele ganzebloemen en Korenbloemen. Moet je eens in onze landbouwgebieden kijken, volgens mij kent de gemiddelde Nederlander de Korenbloem niet eens meer, laat staan de Gele Ganzebloem!

Biotoop (Vestorlund, Denemarken)

FOTO: JAN E.D. VISSER

Waarom niet bij ons?

Steeds rees weer de vraag: "Waarom vliegt het Morgenrood wel in Denemarken en andere gebieden in Europa die qua klimaat en beschikbare biotoop veel op de onze lijken en niet in ons toch òók zo keurig netjes aangeharkte landje?"

Voor het antwoord op de vraag waarom het Morgenrood in Nederland niet of niet meer voorkomt, heb ik gezocht in diverse boeken maar geen bevredigend antwoord gekregen. De waarnemingen van de vlinders gaan daarvoor niet ver genoeg terug in de geschiedenis van de entomologie. Het lijkt

erop dat de soort toch hoger gelegen gebieden prefereert dan wij hier te bieden hebben. Het schijnt, dat het Morgenrood 'lang geleden' uit ons land verdween. Zekerheid omtrent de beide stellingen 'niet' of 'niet meer' heb ik helaas niet kunnen krijgen. Volgens Tax (1989) ontbreekt de soort, maar zijn er zes meldingen van het Morgenrood als dwaalgast in de periode 1850-1894. Slaan we er Lempke op na in de Catalogus der Nederlandse Macrolepidoptera (1954) dan zou er slechts eenmaal één exemplaar - een vrouwtje uit de collectie Oudemans - in ons land aangetroffen zijn, op de Mokerheide in 1899. Een aardig verhaal om eens te lezen! De daaraan te verbinden conclusie is wel dat het niet uitgesloten moet worden geacht dat de soort hier heeft geleefd.

Spetter

Hoe het ook zij, inheems of niet, het Morgenrood is werkelijk een 'spetter', net bladgoud, een pracht van een vlinder, waar ik maar niet genoeg van kan krijgen! Hoewel, het Avondrood... mag er ook zijn. Een aardige naamsverwantschap, of dag en nacht verschil?

Literatuur

- Bink, F., 1992. Ecologische Atlas van de Dagvlinders van Noord-West Europa, Schuyt & Co, Haarlem
 Koch, M. 1984. Wir bestimmen Schmetterlinge. Neumann-Neudamm, Melsungen.
 Lempke, B.J., 1954. Catalogus der Nederlandse Macrolepidoptera (Tweede supplement) Tijdschrift Tax, M.H., 1989. Atlas van de Nederlandse Dagvlinders, Natuurmonumenten, 's-Graveland/De Vlinderstichting, Wageningen

Het Morgenrood: een spetter

FOTO: JAN E.D. VISSER

